

Białystok, dnia 30 stycznia 2025 r.

**REGIONALNA DYREKCJA
OCHRONY ŚRODOWISKA w
BIAŁYMSTOKU
15-554 Białystok, ul. Dojlidy Fabryczne 23**

WPN.600.5.2025.MCH

**Państwowe Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
w Białymstoku i w Lublinie**

W związku z trwającymi od 7 do 31 stycznia 2025 r. konsultacjami społecznymi do projektów jedenastu Planów Utrzymania Wód w regionach wodnych, na obszarach działania PGW Wody Polskie Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej oraz sporządzonych dla tych dokumentów Prognoz oddziaływania na środowisko Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku poniżej zgłasza uwagi do konsultowanych dokumentów, a w szczególności do planu utrzymania wód w regionie wodnym Łyny i Węgorapy, w regionie wodnym Narwi oraz w regionie wodnym Niemna – obszar działania PGW Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku oraz planu utrzymania wód w regionie wodnym Bugu - obszar działania PGW Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Lublinie.

1. Do konsultacji zostały wyłożone tylko załączniki. Nie jest jasne czy planowane jest sporządzenie dokumentu, stanowiącego część PUW, do którego będą one załącznikami, czy też docelowy PUW będzie składał się wyłącznie z zestawień tabelarycznych. Jeżeli załączniki są do dokumentu/rozporządzenia dlaczego jego treść nie została poddana konsultacjom społecznym?
2. Wykaz działań utrzymaniowych, o których mowa w art. 227 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1087) – załącznik nr 3a i 3b PUW został zaprezentowany w sposób uniemożliwiający identyfikację konkretnej lokalizacji odcinka cieków, na którym planuje się wykonanie danego działania. W wyłożonym do konsultacji wykazie posłużono się nazwą „*id odcinka wód*” jednakże nie ma on żadnego odniesienia w ogólnodostępnych danych na temat wód powierzchniowych pozwalających na identyfikację w terenie. Natomiast sugerowanie się krajowym kodem jednolitej części wód powierzchniowych (JCWP) jest zbyt ogólne. Nie zostały również udostępnione dane przestrzenne w postaci mapy (w formacie .shp), z wyodrębnieniem odcinków części cieków objętych planowanymi poszczególnymi działaniami utrzymaniowymi. Dodatkowo

nadmieniamy, iż nazwy rzek w przedłożonych do konsultacji tabelach nie pokrywają się z powszechnie stosowanymi nazwami np. w opracowaniu wymieniona jest rzeka Pawłówka – jest to nieoficjalna używana przez lokalnych mieszkańców natomiast powszechnie stosowaną nazwą jest Gremzdówka. Niezastosowanie w opracowaniu jednakowych nazw rzek stwarza również problem w odnalezieniu położenia niektórych odcinków cieków np. rzeka Jenorajście w jcp Hołnianka do granicy Państwa. Ponadto prace przewidziane do realizacji na odcinkach rzek w granicach JCWP wymienionych w PUW niejednokrotnie są rozbieżne z prawdziwym przebiegiem i długością cieku np. rzeka Olszanka. Z dostępnych danych wynika, iż rzeka ma ok. 10km długości natomiast w PUW zaplanowano prace na odcinku np. 13-380 km. Tak przedstawione dane nie pozwalają na określenie dokładniej lokalizacji odcinka rzeki, na którym zaplanowano działania w PUW.

3. Nie zostały również udostępnione dane przestrzenne w postaci mapy (w formacie .shp), z wyodrębnieniem odcinków części cieków objętych planowanymi poszczególnymi działaniami utrzymiowymi, które znajdują się w granicach form ochrony przyrody i ich otulin, z zaznaczonym kilometrażem oraz nazwą poszczególnych cieków, z wyodrębnieniem części cieków, akwenów, a także powierzchni, w obrębie których działania będą wpływać na stosunki wodne w granicach form ochrony przyrody. Obecny sposób przedstawienia danych uniemożliwia weryfikację czy projektowane prace w ramach PUW w obrębie cieków zostały zaplanowane prawidłowo, a w szczególności biorąc pod uwagę możliwość negatywnego wpływu tych działań na poszczególne chronione literą prawa siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt oraz ich siedliska.
4. Na str. 58 Prognozy OOŚ PUW RZGW Białystok pada stwierdzenie że „wykonanie szczegółowych analiz na obszary chronione, w tym na obszary Natura 2000 i ich przedmioty ochrony, nie było możliwe ze względu na szereg ograniczeń, tj.: brak danych przestrzennych, tj. brak zobrazowania odcinków poszczególnych cieków i lokalizacji wskazanych prac utrzymiowych” oraz „brak danych przestrzennych z rozmieszczeniem przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 oraz pozostałych gatunków i siedlisk chronionych”. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku nie może się zgodzić z powyższym stwierdzeniem. Dane przestrzenne z rozmieszczeniem przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 podlegają udostępnieniu w ramach udostępniania informacji o środowisku. Jeśli PGW Wody Polskie wystąpiły by z odpowiednim wnioskiem to otrzymałyby powyższe dane. Błędne jest więc również stwierdzenie autorów na str. 47 Prognozy OOŚ, że obecny stan środowiska scharakteryzowano wykorzystując najbardziej aktualne dane dotyczące środowiska. Ponadto informacja o lokalizacji działań ochronnych dla poszczególnych przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 jest zamieszczona w planach zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Czytając przytoczone powyżej opracowanie można odnieść wrażenie, że autorzy opracowania w ogóle nie wzięli pod uwagę dokumentów planistycznych jakim są plany zadań ochronnych.

5. Na str. 200 Prognozy OOŚ PUW RZGW Białystok stwierdzono, że „z dużym prawdopodobieństwem można wykluczyć znaczący negatywny wpływ realizacji PUW na obszarze działania RZGW w Białymstoku na sieć obszarów chronionych”. Jednocześnie wyjaśniając, że analiza ekspercka wpływu prac utrzymaniowych na obszary chronione polegała na identyfikacji obszaru chronionego wraz z wizualizacją na podkładzie mapowym; sprawdzeniu celu środowiskowego dla danego obszaru chronionego; identyfikacji, czy przez dany obszar przepływa jakikolwiek ciek; identyfikacji odcinka wód przewidywanego do objęcia działaniami utrzymaniowymi w zlewni JCWP, w której występuje obszar chroniony; identyfikacji liczby i rodzaju działań utrzymaniowych na wytypowanych odcinkach wód. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku ma duże wątpliwości czy aby tak przedstawiony sposób analizy odzwierciedlał faktyczny wpływ planowanych działań na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 a tym samym możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań na dany obszar chroniony. Istnieją opracowania dowodzące skrajnie negatywnego oddziaływania prac utrzymaniowych na ekosystemy wodne: Grygoruk M., Frąk M., Chmielewski A. (2015). Agricultural Rivers at Risk: Dredging Results in a Loss of Macroinvertebrates. Preliminary Observations from the Narew Catchment, Poland. *Water*, 7(8), 4511-4522. (<https://doi.org/10.3390/w7084511>), Bączyk A., Wagner M., Okruszko T., Grygoruk M. (2018). Influence of technical maintenance measures on ecological status of agricultural lowland rivers – Systematic review and implications for river management, *Science of The Total Environment*, Volume 627, Pages 189-199, (<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2018.01.235>).
6. Nie została przedstawiona w Prognozie OOŚ analiza dotycząca zgodności lub sprzeczności zaplanowanych działań z działaniami ochronnymi, zawartymi w planach zadań ochronnych obszarów Natura 2000 (dalej: pzo). Jedynie w załączniku nr 7 „Ocena oddziaływania na przyrodę i obszary chronione” odniesiono się tylko do ogólnie sformułowanych celów środowiskowych obszarów Natura 2000, gdzie we wszystkich przypadkach oddziaływanie na obszary Natura 2000 określono jako umiarkowane (niezagrażające celowi środowiskowemu, krótko- i średnioterminowe, odwracalne w perspektywie do kilkunastu tygodni pod warunkiem stosowania działań minimalizujących). Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku ma zastrzeżenia do tak ogólnikowo przedstawionych wniosków. Poniżej przedstawiono kilka przykładów gdzie zaplanowane w projekcie PUW działania stoją w sprzeczności z pzo:
- a. na rzece Szeszupa oraz jej dopływach: Potopka i Potopka I w projekcie PUW zaplanowano realizację działania nr 6 polegające na usuwaniu zatorów i przetamowań oraz odmulanie na odcinkach <1000 mb. Wymienione powyżej rzeki położone są w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Szeszupy PLH200016. Dla obszaru Natura 2000 Dolina Szeszupy PLH200016 obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem RDOŚ w Białymstoku z dnia 4 października 2017 r. (Dz. U. Woj. Podl. 2017 r., poz. 3677). Według danych będących w posiadaniu

RDOŚ w Białymstoku na rzece Szeszupa i jej dopływach stwierdzono występowanie skójki gruboskorupowej *Unio crassus*. Zgodnie z załącznikiem nr 3 w/w zarządzenia potencjalnym zagrożeniem w przypadku skójki są prace w korytach rzecznych. Wzbudzanie osadów podczas prac w korytach rzecznych oddziałują negatywnie na ten gatunek, gdyż powoduje silne zamulanie odcinków położonych poniżej. W pzo w przypadku tego gatunku małża stwierdzono, że działanie ochronne nr 3 polegające na zaniechaniu prac polegających na ingerencji w przekrój poprzeczny i podłużny koryta rzeki będzie wystarczające do osiągnięcia założonego celu jakim jest utrzymanie istniejących stanowisk oraz liczebności populacji. Natomiast w załączniku nr 7 do Prognozy OOŚ w przypadku mięczaków wskazano jako bezpośrednie zagrożenie uszkodzenie lub zabijanie małży podczas usuwania roślinności z dna cieków. Wobec powyższego planowane działanie stoi w sprzeczności z założonym celem działań ochronnych dla skójki gruboskorupowej zaplanowanym w obowiązującym pzo. Ponadto wzburzenie osadów dennych doprowadzi do eutrofizacji ekosystemów wodnych, co spowoduje nadmierny rozwój roślinności.

- b. na cieku Kalna w projekcie PUW przewidziano realizację działania nr 6 polegającego na usuwaniu zatorów, przetamowań oraz usuwanie cyklincznie namułów i rumosz. Ciek Kalna położony jest w granicach obszaru Natura 2000 Ostoja Augustowska PLH200005. Dla obszaru Natura 2000 Ostoja Augustowska obowiązuje pzo ustanowiony Zarządzeniem RDOŚ w Białymstoku z dnia 31 grudnia 2013 r. (Dz. U. Woj. Podl. 2013 r., poz. 137), zmieniony Zarządzeniem RDOŚ w Białymstoku z dnia 4 listopada 2020 r. (Dz. U. Woj. Podl. 2020 r., poz. 4651). Według danych będących w posiadaniu RDOŚ w Białymstoku na powyższym cieku stwierdzono występowanie minoga strumieniowego, dla którego wśród zagrożeń wymienia się m.in. bagrowanie i usuwanie osadów dennych. Natomiast w załączniku nr 7 do Prognozy OOŚ w przypadku ryb i minogów wskazano, że prace odmuleniowe mogą powodować uśmiercanie larw chronionych gat. minogów (strumieniowego, ukraińskiego i rzecznoego) oraz osobników ryb (koza, piskorz), które bytują w osadach dennych rzek i potoków. Zaplanowane działanie w sposób bezpośredni oddziałuje na tarliska ryb i minogów. Powyższe działanie wpłynie więc negatywnie na w/w przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz stoi w sprzeczności z zapisami obowiązującego pzo. Ponadto nie wskazano dokładnego terminu podjęcia prac co oznacza ryzyko jego realizacji w okresie tarła ryb, na skutek czego może dodatkowo dojść do naruszenia przepisów ochrony przyrody w zakresie ochrony gatunkowej zwierząt.
- c. na rzece Netta (Rospuda) w projekcie PUW przewidziano między innymi realizację działania nr 6 polegającego na usuwaniu zatorów, przetamowań oraz usuwanie cyklincznie namułów i rumosz. Rzeka Netta położona jest w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy PLH200022. Dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy PLH200022 obowiązuje pzo ustanowiony Zarządzeniem nr 24/2013 RDOŚ w Białymstoku z dnia 9 grudnia 2013 r. (Dz. U. Woj. Podl., 2013 r., poz. 4472),

zmieniony Zarządzeniem RDOŚ w Białymstoku z dnia 8 września 2017 r. (Dz. U. Woj. Podl., 2017 r., poz. 3414). Według danych będących w posiadaniu RDOŚ w Białymstoku w część rzeki Netta (Rospuda) stanowi siedlisko przyrodnicze o kodzie 3260 - Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*. Zgodnie z załącznikiem nr 3 w/w zarządzenia potencjalnym zagrożeniem dla siedliska 3260 jest ingerencja w naturalną morfologię koryta rzeki podczas regulacji, odmulania itd. Warunkami ekologicznymi, które sprzyjają występowaniu włosieniczników są zmienny przepływ wody, zróżnicowany substrat dna, przegłębienia, różne typy roślinności (zanurzone, wynurzone). Ich obecność także jest odnotowywana w miejscach z erozją brzegową oraz tam gdzie występuje sporo rumoszu drzewnego. Powyższe działanie wpłynie więc negatywnie na w/w przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz stoi w sprzeczności z zapisami obowiązującego pzo.

- d. na rzece Jałówka w projekcie PUW przewidziano realizację działań nr 1, 2, 3 i 6 polegających głównie na wykaszaniu/usunięciu drzew i krzewów korzeniących się w dnie śródlądowych wód powierzchniowych oraz porastających brzegi śródlądowych wód powierzchniowych oraz usunięciu zatorów. Rzeka Jałówka położona jest w granicach obszaru Natura 2000 Ostoja Knyszyńska PLH200006. Dla obszaru Natura 2000 Ostoja Knyszyńska PLH2000006 obowiązuje pzo ustanowiony Zarządzeniem RDOŚ w Białymstoku z dnia 30 czerwca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 2431), zmieniony Zarządzeniem RDOŚ w Białymstoku z dnia 04 lutego 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 844) oraz Zarządzeniem RDOŚ w Białymstoku z dnia 01 kwietnia 2022 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 1480). Według danych będących w posiadaniu RDOŚ w Białymstoku w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Jałówka stwierdzono występowanie siedlisk przyrodniczych o kodzie 9170, 91D0 oraz 91E0. Zgodnie z załącznikiem nr 5 do w/w zarządzenia dla przedmiotowych siedlisk przyrodniczych przewidziano działania polegające na ochronie siedlisk poprzez utrzymanie właściwych stosunków wód powierzchniowych i podziemnych, w strefie oddziaływania na siedlisko. Przy czym należy dążyć do stabilizacji lub odtworzenia właściwych stosunków wodnych, tj. utrzymywania wysokiego poziomu wód gruntowych przez blokowanie i opóźnianie odpływu. W tym kontekście również działania bobrów należy traktować jako naturalny składnik tych procesów. Planowane w projekcie PUW działania spowodują zmiany uwodnienia terenu, co w przyszłości wpłynie znacząco negatywnie na powierzchnię siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000. Zgodnie załącznikiem nr 7 do Prognozy OOŚ z planowanych działań wyłączono jedynie odcinek rzeki położony w granicach rezerwatu Jesionowe Góry. Wobec powyższego planowane działania stoją w sprzeczności z zapisami w obowiązującym pzo.

- e. na rzece Czarna w projekcie PUW przewidziano realizację działania nr 3 polegającego na usuwaniu drzew i krzewów korzeniących się w dnie śródlądowych wód powierzchniowych oraz porastających brzegi śródlądowych wód powierzchniowych oraz usunięciu zatorów. Rzeka Czarna położona jest w granicach obszaru Natura 2000 Puszcza Knyszyńska PLB200003. Dla obszaru Natura 2000 Puszcza Knyszyńska PLB2000003 obowiązuje pzo ustanowiony Zarządzeniem RDOŚ w Białymstoku z dnia 15 maja 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 1967), zmieniony Zarządzeniem RDOŚ w Białymstoku z dnia 08 lutego 2024 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2024 r. poz. 815). Według danych będących w posiadaniu RDOŚ w Białymstoku w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki znajduje się siedlisko bociana czarnego *Ciconia nigra*. Zgodnie z załącznikiem nr 3 w/w zarządzenia potencjalnym zagrożeniem w przypadku bociana czarnego jest uciążliwość hałasu, zanieczyszczenie hałasem. W projekcie PUW w załączniku nr 3 proponuje się wykonanie działań utrzymaniowych w sposób mechaniczny. Należy tu zwrócić uwagę iż, zaplanowane prace w konsultowanych projektach PUW prowadzone będą również na odcinkach cieków położonych w bliskim sąsiedztwie stref ochrony gatunków wrażliwych tj. orlik krzykliwy czy bielik. Wykonywanie prac w pobliżu gniazd poprzez używanie sprzętu mechanicznego tj. koparki w okresie lęgowym ptaków skutkować będzie ich płoszeniem oraz doprowadzi do strat w lęgach.

Podsumowując według danych będących w posiadaniu Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku działania planowane w projekcie PUW mogą negatywnie znacząco wpłynąć na siedliska przyrodnicze oraz gatunki i ich siedliska będące przedmiotami ochrony sieci Natura 2000, co udowodniono na powyżej przytoczonych przykładach, których prawdopodobnie jest znacznie więcej.

Mając na względzie to, iż Plan Utrzymania Wód ustanawiany jest na okres 10 lat oraz dość wysokie koszty realizacji prac utrzymaniowych należy przeanalizować zasadność planowania ich tam, gdzie mogą one powodować znacząco negatywnie oddziaływanie na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. Do analizy zasadności wykonania planowanych prac utrzymaniowych należy wziąć pod uwagę również odcinki cieków zlokalizowane na obszarach zalesionych bądź też na obszarach rozlewisk. W związku ze zmianami klimatycznymi odnotowuje się coraz mniejszą ilość odpadów atmosferycznych, a nawalne deszcze w okresie letnim powodują szybki spływ powierzchniowy ponadto brak pokrywy śnieżnej w okresie zimowym powodują znaczne spadki w zasobach wód powierzchniowych i podziemnych. Prace utrzymaniowe w obrębie cieków dodatkowo przyspieszające odpływ wód wpływają także na obniżenie ich poziomu, a co za tym idzie w skrajnych przypadkach mogą doprowadzić do zniszczenia życia biologicznego w rzece.

Wobec powyższego Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku wnosi o uzupełnienie braków w wyłożonych do konsultacji projektów PUW RZGW Białystok i RZGW Lublin oraz poddanie ich ponownym konsultacjom społecznym w późniejszym terminie tak aby stwierdzenie na str. 250 autorów Prognozy OOS „Realizacja prac utrzymaniowych zgodnie z dobranymi dla każdego z odcinków wód nakazami i zaleceniami ww. dobrych praktyk pozwoli wdrażać ustalenia projektu PUW tak, aby nie stały one w sprzeczności z założeniami innych dokumentów planistycznych, spełniały cele PUW wskazane w ustawie PW oraz nie prowadziły do znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym cele i przedmioty ochrony oraz integralność obszarów chronionych, w szczególności obszarów Natura 2000.” było zgodne ze stanem faktycznym.

Z up. Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Białymstoku

Adam Bohdan

Zastępca Regionalnego Dyrektora
- Regionalny Konserwator Przyrody
/podpisano elektronicznie/